

Antikrisztus hagymakoszorúval

Mióta visszatért a városba, Bárány naponta készült fölbicegni a temetőbe, de visszahúzta a kufár kapzsiság, a pénz és az arany, s műhelynek is utána kellett néznie, mert nemcsak a régi házat kerülte, de a gyülekezetbeliek elől is rejtőzködött, hogy ne mondhassák: íme, a sáska- és gyökérelledel után mégis megkívánta a város ízeit és örömeit. Eleinte el akarta kerülni ezt a helyet, és a hegyekből Moldova felé ereszkedett alá, egyik helységről a másikba vándorolt, órákat vett és adott el, ékszerrel házalt, s pár hónap alatt úgy megszédte magát, hogy volt gyűjtött pénze is.

Mielőtt meglátogatta volna a sírt, régi kísértése tért vissza Hangász utcai albérleti szobáscájában, mert egyik este, alighogy elaludt, úgy hallotta, mintha valaki az ajtót kaparászná, és téveteg leányhangon sírdogálna; föl-kelt, kilesett a tornácra, s bár nem látott semmit, utána még sokáig ült az ágy szélén, mert a temetés óta még egyszer sem érezte, hogy Ili ennyire a közelében van, hogy látja őt, és kinyújtja feléje a kezét, s noha most hitt legkevésbé a föltámadásban, mégis most volt a legzaklatottabb, vissza sem tudott aludni hajnalig, délelőtt pedig egy csokor virágot vett, és elindult a Házsongárd felé.

Régebb a titkok várakozó, üde kertjének képzelte a temetőt, ahol az utolsó ítéletkor, miután az angyal kitölti az Úr hangjának hét poharát, megnyílnak a sírok; talán már éjjel fölbomlanak, hiszen Istennek ama napja úgy jő el az ige szerint, mint éjjeli tolvaj, s mire megszólalnak a kürtök, és nagy fényesség árad szét, mosolygó arcok és integető kezek tűnedeznek majd elő körös-körül a gödrökből. És már látta is a fehér királyi széket, a *Jelenések* szerint, és a rajta ülőt, és látta a halottakat, nagyokat és kicsiket, állni az Atya előtt, és könyvek nyittatának meg, majd egy másik könyv, amely az életnek könyve, és megíttettek a halottak azokból, amik a könyvbe voltak írva cselekedeteik nyomán. És monda, aki a királyi székben

ült vala: íme én mindent újjá teszek, én vagyok a kezdet és a vég, én a szomjazónak adok az élet forrásából ingyen...

És mindezt oly elevenen látta, hogy hiába hullott árnyéokra árnyék a fák és kőoszlopok erdejében, míg nyirkosán megvastagodott a hantok között, és hiába csapott ki korhadás és enyészet szaga egy-egy kriptából, mert mindez számára csak a föltámadás puha, kövér talaját jelentette, amelyből úgy tör fel egykor az élet, ahogy a fehér csiperkegombák dugják elő a fejüket a mezőn nyári zivatarok után. És valahányszor a gyülekezetépítő Gonosz József sírjánál lépdelt tova, képzeletben látta az agastyánt, amint derékig fölágaskodva megrázza ősz fűrtjeit, hogy kiperegjen közüle a homok, és a bajuszát elrendezi göbös ujjaival, hogy emberi formája legyen, mire az Úr színe elé kerül...

Most azonban, noha tavasz volt, és már a hantok körül is megmozdult az élet, csüggesztőnek találta a temetőt: miért is e sok hivalkodó dísz és teher a csontok fölött?... Még olyan ember is van, s nem egy, aki a saját életét rövidíti meg azzal, hogy az elhunyt sírjába öli bele minden munkáját, ahelyett hogy a maga s élő hozzátartozói javára fordítaná azt: hát nem a keresztényi alázat s a szerénység ellen szól e kérkedő versengés is?... Hiszen ha van visszatérés a halálból, akkor fölösleges e cicoma, ha pedig a testtel a lélek is örökre alámerül, minek a halál kezébe pénzt vagy ékszert adni?... Így elmélkedett, fáradtan taszítva föl magát a meredek sétányon, és nem hallotta sem a harkályok kopácsolását, sem a rigók füttyentgetéseit, nem érezte a fakérges alól előszivárgó fanyar illatot, s miközben a járdára csurgó agyagos vizet kerülgette, arcán idegenkedés hullámzott át. Végül úgy feleúton megállt, és sóhajtván visszanezett:

– Most én is elmondhatom Lutherrel, hogy talán jobb lett volna megmaradnom a magam vallásánál... Mert addig valamiben hittem, mint ahogy ő hitt a pápában, de miután újrakeresztelkedtem és meghasonlottam, többé semmiben sem tudok hinni!

Meglepődésére a sírnál fehér ballonos fiatalembert pillantott meg, és emiatt a fejfa felé került, hogy messziről is láthassa az idegent; de nem idegen volt, hanem Vince

Kálmán, a lány egykori udvarlója, akivel Ili halála óta nem találkozott; nézte, amint áll, kezében a szál rózsaszín szegfüvei, megvállasodva, a férfibánat mély és őszinte terhével, és azon tűnődött, hogy miféle esemény csalhatta ide a fiút, hiszen bármiként számította, Ilinek nem volt sem névnapja, sem születésnapja, még halálának évfordulója is nyári hónapra esett; de ha csak úgy jött, akkor bizonyára máskor is föllátogat a lányka sírjához, gondolta egy kis hálás meghatódottsággal, és Kálmán felé biccentett. Vincze megismerte őt, bólintott, de utána továbbra is a sírt nézte, így hát Bárány szólalt meg először:

– Igazán szép öntől, fiatalember, hogy nem feledkezett meg az én szegény Ilikémről...

Kálmán ismét fölpillantott, és csendesen mondta:

– Ha akad egy kis időm, néha feljövök... Hozok egy szál virágot, és elbeszélgetek Vele néhány percig...

Bárány összekulcsolt kézzel gondolkozott:

– Amilyen elhagyatott ez a sír, azt hiszem, maga az egyetlen látogatója; talán még az édesanyja sem törődik vele...

– Csalódni fog – mondta Vincze fakó hangon. – Mindig gondoskodik róla, hogy a virág, amit hozok, ne hervadjon el... Ugyanis széthajítja a sírról, és a hátam mögött átkoz...

Bárány elővette a zsebkendőjét, és az arcához nyomogatta, aztán a tarkóján törölt végig vele:

– Ne törődjék az asszonyok szájával – sóhajtotta végül. – Gondoljon arra, hogy amiképpen a madár elmegy, azonképpen az ok nélküli átok sem száll az emberre...

És örült, hogy testvérének érezheti Kálmánt, most már a közös hitetlenségben, s szeretett volna vigasztaló szavakat mondani neki, szerette volna odanyújtani a kezét, hogy bűnbánóan magához ölelje őt, de miközben lopva figyelte a fiú arcát, elhomályosuló tekintetét, hirtelen megirigyelte ezt a kisajátított bánatot, melynek árnyékában sejtése szerint az övé alig látszott, s miután arra gondolt, hogy ez a fiú napokig sem tudott elszakadni a sírtől, miközben ő mindentől megkeseredve és mindenről megfeledkezve a hegyekbe vonult, enyhítő szó helyett mekegő kacagás szakadt föl a melléből:

– Most már jó volna hinni a föltámadásban, ugye?... De a szerep közben megváltozott... Én már tudom, hogy aki a sírba lemerült, többé nem jő fel onnan, míg maga, a materialista, aki régebb oly sokat vitatkozott velem... nos, azt hiszem, titkon egy kissé még reménykedik, és szívesen feladná az elveit is, ha e reményben megfogózhathatna... Vagy talán tévedek?... Ugyan mire való még ezek után is csalnunk egymást és önmagunkat?... Mindkettőnket egyaránt megcsúfolt a sors, és rá kell döbbernünk, hogy nincs földöntúli élet, többé nincs találkozás az eltávozottakkal...

Ismét nevetett ugyanazzal a mekegő nevetéssel, és közben körbemutatott a csupasz fák között sorakozó hantokra; a fiú meglepődésében elejtette a szál szegfűt:

– Szegény, szegény fiú! – folytatta Bárány fölényes sajnálkozással. – Látom az arcán, hogy lappang magában valami remény... És talán igaza is van, ha nem igyekszik kioltani azt... Mert a hit a reménylett dolgok valósága, s nem az élénk táruló világ... És melyik ember nem szeret hinni akár a lehetetlenben is?... Csakhogy a méltó találkozáshoz föl kellene tudni öltöztetni hússal a csupasz csontokat, és lelket lehelni a testbe... Vagy talán ön, fiatalember, rajongva magához ölelné az élet csupasz vázát is, a maga nyirkos és hideg mivoltában?...

És a sírra mutatva utánozta a mozdulatot, úgy tett, mintha át akarná karolni a fejfát.

– Hallgasson! – suttogta fölindultan a fiú. – Csak most látom, hogy mennyire kivetkőzött emberi hitéből is, nemcsak abból, amit Istenbe vetett... Én viszont megvallom, hogy igenis hiszek, mégpedig az emlékek megtartó és megőrző erejében... És ez a hit vezet fel engem oly gyakran ehhez a sírhoz... De miféle pálfordulás ez, amelyről épp itt óhajt bizonyosságot tenni?... A szent után most a sátánt alakítja?... Nekem semmi közöm ehhez a szerephez, de vigyázzon, nehogy a kecskepata tovább tartson a dicsfénynél!...

Lehajolt, a lába elé hullatott szegfűt elhelyezte a sírban; aztán megfordult, és sietve lefelé indult a gránitköves sétányon.

Nemsokára az eretnek is követte őt. Sápadt volt és kétségbeesett, és ő maga sem tudta, mi történt vele; aztán megállt egy kővályúnál, amelybe vékonyan csurgott a víz, megmosta az arcát, majd nedves tenyerével dörzsölni kezdte a halántékát, de még utána is szédült, hányinger gyötörte, és üres gyomrából keserű epe szivárgott föl a szájába; le kellett hát ülnie egy padra, mielőtt a régi lakására indul, hogy a válást megbeszélje a feleségével.

Legalább ha tudnám, hogy miért tettem ezt a fiúval! – zúgott át még a rosszulletén is. Jót akartam cselekedni, és ocsmányság lett belőle; békítő szavakat kívántam mondani, de csak förtelem jött ki a számon... Már nyújtottam volna felé a kezem, és ehelyett örökre eltaszítottam magamtól ezt a kedves fiút... Lehetséges, hogy az Antikrisztus máris annyira eluralkodott bennem?...

Mióta válni készült, még jobban gyűlölte az asszonyt, mintha mindaz egyszerre szakadt volna rá, ami húsz esztendőn át visszahúzta, megkötötte, s gyűlöletében már nem akart emlékezni semmi szépre: sem a közös vízbe-merülésre, amikor a fehér inges újrakereszteltek húros hangszereken zsolnárokat játszottak és énekeltek a Szamos-parton, Krisztus első követőinek ujjongó hangján, sem a háború előtti békességes évekre, arra a kevés időre, amikor még nem kezdte ki őket a gond, s nem vették magukhoz az anyóst, azt a pokolbéli asszonyt, aki tüzet és párát fújt rá, s aki hatalmas, imbolygó alakjával s piaci kosaraival kiszorította a lakásból.

Óréa szüntelen emlékezett, s minduntalan maga elé idézte. Róla pedig ismét csak Rózára gondolt, akinek megismerkedésük idején a szertartás alatt bután elnyílt a szája, mintha a prédikátor szavait isteni kinyilatkoztatásnak venné, de nem értene belőle egy kukkot sem; ő, Lajos azonban a gombszemekben sötétlő értetlenséget áhítatnak látta, a kunkori orr szigorúságát figyelő komolyságnak, s hogyne társult volna hozzá, amikor már maguk a gyülekezeti vének is a szentlélek sugallatát látták a szelíd varrólány meg a buzgó órászegéd találkozásában:

– Róza testvérnő még nem jutott el a kegyelmi állapotig, de téged épp azért rendelt mellé az Úr, hogy gyámolítsd és lelkiekben gazdaggá tedd őt!

Most, amint az utcán lépdelve a házhoz közeledett, s elrontott életéhez hozzáadta a temetői botrányt is, s amikor már ott állt előtte elevenen és bután álmélkodva Róza, azzal a kapával vágott Nánási-szájával, Bárány öngazolón fölkiáltott magában: – íme, semmit sem változtál, ez voltál és ez is maradsz, maga az öntött ijedtség, aki még attól is retteg, hogy netalán egy okos gondolata támad, és akinek a rettegése alján csak rossz szándék terem és gyanakvás!

– Ne ijedj meg – szólt mégis halkán. – Nem tehozád tértem vissza, csak a városba...

És mindjárt körülbicegett a szobában, mintha azt nézné, hogy mit felejtett itt, amikor elszaladt.

Az asszony utálkozó megdöbbenéssel figyelte:

– Itt hagyott évekig a gyermekekkel, a gondokkal, és most még van pofája betenni hozzám a lábát?!

– Mondtam, hogy ne háborogj, mert sem a testem, sem a lelkem nem óhajt egy fedél alatt maradni veled!

– De nekem most minden perc egy esztendő!... Nyögje hát ki, hogy mit akar, és aztán takarodjék!

– Válni akarok – állt meg Bárány. – Minden terhet magamra veszek, csak egyezz bele...

– Már rég beleegyeztem! – mondta Nánási Róza önérzettel, megvetően. – Már rég megtagadtam magát!

Az eretnek most a szemébe nézett az asszonynak, hogy vajon igazat mond-e, aztán az ajtó felé indult; neki egyelőre ennyi is elég volt, nem számított többre.

De Róza hirtelen lecsapott rá, és visszafordította a hangjával. Most már sértésnek érezte a gyors elvonulást; még ott feszült benne sok hegyes, mérgezett szó:

– Különb apostoli leveleit megkaptuk, és álmélkodva láttuk, hogy mily ékesszóló tud lenni a gyalázkodásban, a gyülekezetbeliek kicsúfolásában!

Bárány már ment volna, de most felnevetett:

– Hiszen azért Antikrisztus az Antikrisztus, hogy erre is képes legyen... De nem ingerkedem én veled, inkább a bölcsre hallgatok: „Ne felelj meg a bolondnak az ő bolondsága szerint!”

Róza nem tudta, mit mondjon, és emiatt a tekintetével gyűlölködően végigtapogatta a férfi új ruháját, cipőjét.

– Maga sánta ördög!... Ha visszagondolok, mindig is a rosszban sántikált, a gonoszság útjait járta!

– Az szent igaz; és így jutottam el a sötétben tévedezve is Nánási Rózához...

Az újabb pofontól az asszony megtántorodott:

– A gyerekei éheznek, világgá szóródnak, de mit fáj az magának!... Hiszen amióta a hitéből kivetkőzött, a sátán szemlátomást pártfogásába vette, és divatos latorrá öltöztette ki!

– Ebből pedig az a tanulság, hogy ha valakit kegyel Belzebub, nemcsak reménnyel táplálja, mint az angyalok, hanem pénzzel is teletömi a zsebét; emlékezzél Jóbra. aki így óbégatott, amikor cseréppel vakargatta a sebeit: mi az oka annak, hogy a gonoszok élnek, vénséget érnek, sőt még meg is gyarapodnak?! Házasságuk békességes a félelemtől, és Isten vesszeje nincs őrajtuk!

Az utolsó szavaktól a meghalt lány emléke nyilallott az asszonyba, és ki akarta használni ezt a fájdalmat:

– A vessző, amellyel mireánk sújtott az Úr, Ili halála volt; de magát az sem rázta fel, az sem hajlította felém.

– Nem is hajlíthatott, épp ellenkezőleg, kétkedővé tett, és eltaszított tőled. Mert a gyász csak azokat hozza közel egymáshoz, akiket egyformán lesújtott.

– Mit beszél ismét?!... Én talán nem szerettem őt?... Nem gyötrődöm még ma is miatta?!...

– Lehet, hogy gyötrődsz, de téged a büntudat gyötör, hogy amíg élt, üzted, hajszoltad – elzártad az élettől.

– És magát mi tudja még gyötörni a hosszas lelki kúra után?... Mi fáj magának egyáltalán?...

– Az elveszett szeretet, amellyel az a törekeny lélek hozzám ragaszkodott, és ennek a gyalázatos önzésnek a felismerése; ez a két dolog bánt éjjel-nappal.

– Igazán csodálkozom, hogy maga, a tökéletesség szobra is méltatlan volt hozzá!

– Igenis méltatlan, és kettőnk közül egyik sem érdemelte meg őt. Legföljebb az a harmadik, aki ma is följárogat hozzá, és friss virágot visz a sírjára.

– Annak a nevét ki ne ejtse ebben a házban... Az csak feltartotta, meghasonlásba vitte, elpusztította!...

– Ne áltasd magad, és ne hazudj. Nagyon jól tudod, tőled szökött meg őhózzá, hogy legalább az emlékezetében éljen!

Bárány háromszor is körülszökdelte az asztalt, végül előrelendülve ki akart törni a szobából.

Róza azonban eléje ugrott, és hátát az ajtónak vetve azt követelte, hogy maradjon még: nem tudta elviselni, hogy ebben a veszekedésben épp az a *harmadik* dicsőüljön meg.

– Innen ki nem lép, amíg meg nem mondja, miért én vagyok a lányom gyilkosa, és nem maga meg a védenca!

– Félre az utamból! – szuszogta Bárány a nyomorék emberek néha veszélyesen föllobbanó dühével. – Csak nem akarsz dulakodni annak a szegénykének a sírján?!

Odébb lökte az asszonyt, de amikor lenyomta a kilincset, az ajtó hátracsapódott, és úgy homlokra vágta, hogy nekiesett a ruhásszekrénynek, amelyről bokornyit aranyeső zuhant alá üvegkannástul. Mártonka, a nagyobbik fiú állt a küszöbön, majd belépett. Mikor észrevette, hogy ő okozta a bajt, úgy tűnt föl, mintha koravén bánkódással nézegetné a kanna darabjait, de e színlelt szomorúságból egyszerre csúfondáros mosollyal kapta fel a fejét. Szeme ugyanolyan barna gombszem volt, mint a Nánási-fajtáé, de vizslább, s mintha az ő száját is kapával vágták volna; koszlott-foszlott, dohányszínű bársonykabát volt rajta, lábát kunkorodott orrú vászoncipőbe bújította. Sokat nőtt, amióta Bárány nem látta, és most gunyoros idegenkedéssel nézte az apját, aztán annak a lábát kezdte mustrálgatni, ugyancsak sértő aprólékossággal. Sokszor hallotta emlegetni az utóbbi időben a „sánta ördögöt”, ő volt az elrémítő példa, és talán épp amiatt érdekelte annyira a hajlásában megtört cipő, mert azelőtt nemigen látta meg az öregnek ezt a „sátáni jegyét”. Pedig, ezek szerint legalábbis a nyomorék lábának kecskepatában kellene végződnie...

– Frankó csukája van, elismerem... Szinte kár a rossz lábára, úgylis egykettőre elnyúvi...

Bárány félrefordult tőle. Régebb, amíg Mártonka kicsi volt, ő restellte, hogy anyai és anyósi képmása miatt nem tudja úgy szeretni, mint Ilit vagy Elifázt. Mindig érezte, hogy ugyanaz a Nánási-szempár figyeli őt akkor is, ha

a két asszony nincs odahaza, s mikor a kölyök megsejtette a nők uralmát a házban, nemcsak árulkodni kezdett rá, de még tódított is, néha hízelgésből, néha pusztán a hazug képzelődés öröméért; egyszer azt erősítette, hogy az apja meztelenül üldögélt az ágy szélén, és valakinek énekelve panaszkodt valamit, máskor, hogy egész nap olvasott, és kezébe sem vette a szerszámot, harmadszor, hogy pénzt dugdos, és a padló egyik fölemelhető deszkája alá rejti el, kötegekben. Nánási Róza rákiáltott, hogy ne esküdözzék, mihelyt azonban a férfi kihúzta a lábát, átkutatta a műhelyt, cipője sarkával végigkongatta a padlódeszkákat, félrehúzott díványt, asztalt, aztán dühös hallgatásba és tanácsalanságba göngyölődve visszaült a varrógéphez, és ringatni kezdte magát a lábhajtó ütemére; Bárány pedig ahelyett, hogy a hazudozás meg a kiszolgáltatottság miatt üvöltözni kezdett volna, elalvás előtt az ágyban számbavette a cselekedeteit, és könyörgött az Úrhoz, hogy bocsássa meg Mártonka iránti rossz érzéseit, hiszen tudja ő, hogy a Mindenható nemcsak a gyermekek iránti kötelességre figyelmeztet bennünket Pál apostol által, amikor lerakja a keresztény háziarend alapkövét, hanem arra is, hogy az atyák szeretetben, türelemmel neveljék kicsinyeiket...

Most mégis idegen volt számára a fiú, éppúgy viszolygott tőle, mint a feleségétől és a megboldogult anyósától; ennek a kamasznak is épp olyan volt a szeme, a szája, mint nekik. És az imént is mily orcátlanul mustrál-gatta az ő lábát, és hogy gúnyolódott; de Mártonka nem azért csúfolta ki, mert hitehagyott lett, és a hegyekbe vonult, sőt titkon még büszke is volt rá; azért gyűlölte, mert miután kisántikált az itthoni gondok közül, neki is naponta éreznie kellett a zűr zavart, amelyet maga után hagyott; ellenségének tartotta édesanyja zsarnoki kitöréseiért, a pofonokért, miközben üzte őt, hogy pótolni igyekezzék a megszökött apát, és volt rá eset, hogy a zsíros kenyeret kiragadta a kezéből, és hozzámázolta a falhoz, mert úgy vélte, nem dolgozott meg érte. Alattomos bosszú forrt benne a „sánta ördög” iránt amiatt is, hogy neki ott kell térdepelnie hetenként háromszor a gyülekezetben, és lesunyt fejjel farizeuskodón gyötörnie magát, holott nem érzett semmiféle büntudatot, csak egészséges

kísértést, még attól is, ha az Úr házával átellenben, a salakos térségen puffanni hallotta a labdát... Őt okozta azért, hogy apa helyett egyszerre több vén is fölkinálkozott apának a lelki gyámolításban; az egyik azt súgta a fülébe, hogy keressen alkalmas időt a magábaszállásra, a másik hevesen bizonygatta, hogy elmúlik a világ és annak minden kívánsága, mert vágyódik ugyan a test az ide s tova járkálásra, de mit nyer általa egyebet lelkiismerete terhénél és szíve sokfelé-szakadásánál; a harmadik mosolyogva, ráérő türelemmel magyarázta, hogy a víg kimenetel gyakran szomorú hazajövetellel végződik, s hogy minden testi öröm kezdete kedves, de végül megmardos és megöl; a negyedik, miután ő ismét megszökött hazulról, mennydörgő hangon kérte számon, hogy vajon mit láthat másutt, amit a maga helyén nem látni! Zárja hát magára az ő ajtóját, mert lám, ha először ki nem lépett volna a meleg hajlékból, békeességben és nyugalomban maradhatott volna...

Odahaza pedig következtek a reggeli, déli meg esti litániák, hogy édesanyja egyedül őmiatta esik ki a kegyelmi állapotból, mert szüntelen csapkodnia, háborognia kell, noha naponta könyörög az Úrhoz szelidségért és türelemért; de lehet-e szelíd és békés az, akit a gyermekei mindennap keresztre feszítenek, és arcába köpködik feleselő szavaikat?... Inkább szólítaná már magához Isten, hogy ne lássa, mint válik e ház ördögök tanyájává. S miközben ezeket mondotta, ott feküdt véglegesve az ágyon, ahogy Mami szokott volt, homlokán vizes törülközővel, és a szavakat pihegve szétlehelte, hadd döbbenjenek rá, mint szivárog el belőle az élet. Neki, Mártonnak ezt is túrníe kellett, cipekednie és ajtatoskodnia a „sánta ördög” helyett, akinek az igáját a nyakába vetették hívők s hitetlenek egyaránt. Mit tudták ők, hogy az iskolában is csak gúnyolódnak vele, hogy amióta a gyülekezeti zenekarban játszik, a hosszú szárú mandolinjáról félhagymásnak csúfolják; hogy neki távol kell maradnia szavalóversenytől, kirándulástól, mindentől, ahol „nincs jelen az Úr lelke”. Közben a fiúk is vonakodnak tőle, látván kényszerű idegenkedését, vagy sunyi komolysággal a szemébe néznek; és olyasmikről faggatják, mint az égett fülű Nuricsán: igaz-e, hogy a szektások

matatóesteket rendeznek, s hogy mielőtt az asszony mellé fekszenek, előbb ájtatoskodnak?... És neki, ahelyett hogy megtörölte volna valamelyiket, Székács testvérré kellett gondolnia, aki minden imaórán türelemre intette őt, hogy ne feddje meg a csúfolót, mert az gyűlölni fogja őt, hanem feddje meg a bölcsét, s az majd hálás lesz neki a dorgálásért... Érdekes azonban, hogy az édesanyját épp ellenkezően oktatta, valósággal ráuszította, azt bizonygatván, hogy a gyerek a vesszőzéstől meg nem hal, de a szülő kiragadja a lelkét a pokolból, ha gyakorta megfenyíti... Őreá azonban többé nem emel kezét senki, és hiába fogják le tízen is, mert újra megszökik innen s ezúttal végképp: lemegy Dudással a tengerre, összeszednek egy kis pénzt a nyáron, aztán meglátják majd, hogy merre indulnak azon az óriási kék kapun át... Esetleg elmennek valahova önkéntesnek... A srác azt mondta, hogy az eladott bicikli árából még ma megváltja Konstancáig a két vonatjegyet, és délben találkoznak a piacon...

Hirtelen félrefordult hát a „sánta ördögtől”, és ugyanazzal a koravén ingerültséggel folytatta:

– Adja elő a ruhámat, hallja-e?... Nyissa már ki azt a szekrényt, ne makacskodjék!...

De Nánási Róza meg sem mozdult, annyira elkábította a férfi iménti gyilkos vádja.

– Lökje ide a kulcsot, mert megbánja! – vicsorított felé Mártonka. – Én pucéron is elmegyek!

Mikor azonban látta, hogy az anyja még mindig csak a *másikat* nézi, egyebet gondolt, megfordult és elszaladt, nehogy Dudás hiába várja őt a megbeszélthelyen; még a kapuban sem lehetett, amikor az asszony így szólt:

– Már kétszer fizettem büntetést miatta, mert megszökött, és jegy nélkül utazott a vonaton!

Az eretnek a homlokán nőtt dudort tapogatta:

– Én magamhoz akartam venni, de elszakítottad tőlem; most aztán edd meg, amit főztél!

– Tehát ezért is én vagyok a hibás?... Mintha nem maga hintette volna el a gyűlölség és az istentagadás magvait, mielőtt kihúzta volna a sánta lábát a házból!... Mintha ez a mákvirág is nem egy olyan fekete magból fogamzott volna!...

– Ugyan már, hisz ez tisztára Nánási-fajta!... És én ezerszer is figyelmeztettelek, hogy aki megháborítja a házát, annak öröksége szél lesz. És íme, beteljesedett a jóslatom!

– Na tessék, még mindig ő vádaskodik, a lelkeket megrontó sátán fűjja rám a kénköves tüzet!

– Igen, én! – bólogatott Bárány az ütéstől fájó arccal. – Mert neked a hit sosem szükségből kellett, hanem csak a megégéstől rettegtél; de mit érne, ha táplálód lenne is? Az igazi hit jó cselekedetek nélkül halott: benned pedig csak önzés meg gyanakvás van!

Az asszony fölpillantott, aztán a kezét előrenyújtotta, mintha meg akarna fogózni, majd térdre ereszkedett:

– Istenem, aki hallod e mocskolódo szavakat, fizess meg neki érdeme szerint! – kiáltott föl.

Bárány ezt már nem akarta végighallgatni, de amikor kifelé indult volna, az ajtó ismét hátravágódott, szinte elsodorta őt, és Mártonka ugrott be a szobába, kezében baltával:

– Adja ide a holmimat, mert indul a vonatom! – kiáltotta.

Az anya föltápázkodott, és mintha már régóta nem látta volna ezt a „kisebbik ördögöt”, kíváncsi meglepődéssel nézte. Bárány lehunyta a szemét, de nem a rémületből: épp ellenkezőleg, e percben még a rossz lábán is átbizsergett valami magabiztos erő, s úgy odanyomta a padlóhoz, hogy sajgott bele a talpa; aztán Mártonkára vetette magát, kicsavarta a baltát a kezéből, és ütlegelni kezdte a nyelével, ahogy csak a felbőszült nyomorékok csépelnek; a fiú kétségbeesett kamaszhangon jajgatott, pörgött maga körül, sisakként fejére kulcsolva a kezét, majd végigese a padlón.

Az ötödik héten végül sikerült műhelyt találnia a belváros egyik keskeny utcájában; szerette ezt a forgalmas helyet, habár csak vékony deszkafal választotta el kicsiny fülkáját a kalaposétól, és szótlanságba fojtott indulattal kellett lenyelniök egymás vendégeinek hangoskodását, jövését-menését, ajtócsapkodását. Karikás úr helyzete még nehezebb volt, mert az ő szobácskáján haladtak át az óráshoz, s ha nem hozzá jött a vendég,

még a köszönését sem fogadta, hanem lehajtott fejjel takarítani kezdte a kalapot, vagy bűdös, posztószagú gőzben tűnt el. Gyöngé, szívbeteg ember volt, mindig tátogva, sietősen s egy kis undorral dolgozott, mint aki azt mondja: no ezt a kalapot még rendbe hozom, aztán befekszem a koporsóba; de nem feküdt be, az alacsony cserépkályha tetején mindig ott volt a tasak nitroglicerin-tabletta, s mikor már-már elfulladt, s ráesett volna az izzó vasalóra, odamatatott, bekapott egy-egy pirulát, és dolgozott tovább.

Bárány műhelyének a falában nem volt ablak, a szerzőasztal a százas égővel látomásként emelkedett ki az egyöntetű sötétből, s ha munka közben nyitott rá valami, ő egy percre még vicsorgó figyelemmel szorította a nagyítót a szeme elé, és tovább leste a csillogó ke-rekecskék örökös buzgalmát, a rubinszínű kövek szik-rázását, a hajszálrugó puha játékát, mintha ez fontosabb volna az üzletnél is. Kissé gögössé tette, hogy elsősorban nem javításokból él, mint a többiek, hanem abból, hogy szépvonalú karóratokat esztergál plexiüvegből, és az ócskasoron összevásárolt és rendbe tett szerkezeteket ezekben építi bele, festett számlapokkal, amelyeken mindig szerepel a svájci védjegy. Jól ment a bolt, de lakása még nem volt, és a műhelyben kellett aludnia, vaságyon. Délben éppen csak falt valamit, hogy elüsse éhségét, és mielőbb asszony után akart nézni, új életet kezdeni, bármi legyen is az ára: de Róza közben megmakacsolta magát, bezárta előtte a kaput, és nem akart válni.

Húsz éven át pörölt vele, s íme amikor elérkezett a döntő pillanat, a megoldás pillanata, mégis visszahúzódik! – gondolta Bárány dühöngve; de hát mitévő legyen? A törvény is őt védi, mert a gyerekek nála maradnak. Körbejárt a városon, más ügyvédet keresett, aki ravaszabb tanácsokkal szolgál, aztán ismét másat, végül már arra is el volt szánva, hogy bosszújában összeáll az első utcalánnyal, aki eléje kerül, de ekkor váratlanul megjelent a műhelyében Székács, a főprédikátor.

– Ne botránkozz meg – szólott, ujjait átfonva a Biblián. – Nem a magam akaratából serkentem fel, hanem az Úr szavára, aki Pál apostol által világosított meg engem, mondván: paráznákkal ne társalkodjatok, de nem

általában a világ paráznáival, csalóival vagy bálványimádóival, hiszen így ki kellene mennetek a világból... Mert mi közöm ahhoz, hogy a kívülvalókról is ítéletet tegyek, avagy ti nem a bevullévők között tesztek-e ítéletet?...

Sóhajtott és visszahúzódott a fénykör mögötti homályba; Bárány előrekerült az asztaltól, fölgyújtotta a homályos mennyezeti égőt, és leültette vendégét a pokróccal letakart vaságyra; a főprédikátor egyelőre került az Antikrisztus tekintetét, mintha belésajdult volna a gyülekezetbeliekhez írt levelek minden gunyorossága, amely elsősorban őt érintette, a nyáj gyámolítóját; aztán csendesen ismét beszélni kezdett:

– A válásod dolgában jöttem... És te jól tudod, hogy bennünket ebben is a szentlélek igazít el, amely így szól hozzánk: merészel-e valaki, ha peres ügye van a másikkal, az igaztalanok előtt törvénykezni, és nem a szentek előtt? Nem tudjátok-é, hogy a szentek a világot ítélik meg, és ha ti ítéletek meg a világot, méltatlanok vagytok a legkisebb dolgokban való ítéletre is? Egyáltalán már az is gyarláság bennetek, hogy pörlekedtek egymással.

– Hát akkor ne pörlekedjék velem, hanem egyezzek bele a válásba! – kiáltott fel Bárány; Székács azonban sunyi hallgatással csóváltatta a fejét;

– Jobb házasságban élni, mint égni! – mondta később. – Azoknak pedig, akik házasságban vannak, meghagyom, hogy az az asszony a férjétől el ne váljék. És amely asszonynak hitetlen férje van, és az vele akar lakni, el ne bocsássa azt. Mert meg van szentelve a hitetlen férj az ő feleségében, és meg van szentelve a hitetlen asszony az ő férjében; különben a ti gyermekeitek tisztátalanok lennének...

Bárány nyertve hirtelen fölnevetett:

– Pál *első levele a Korintusbeliekhez*, VII, 12–14? A vendég lesütött szemmel válaszolta:

– Pál *első levele a Korintusbeliekhez*, VII, 12–14.

– Látod, erre szokás azt mondani; madárjós ha madárjóssal találkozik, szembekacagják egymást!

Székács most megütközve nézett rá.

– Folytasd csak, folytasd! – bökött feléje az órás.
– Miért hallgattál el?!... És miért épp a legfontosabbat nyelted el?... Vagy talán már elfelejtetted a tizenötödik és tizenhatodik verset?... Ímé én elédbe adom betű szerint: ha pedig a hitetlen elválik, ám válják el, nem vetetett szolgáltság elé a keresztény férfiú vagy asszony ilyen dolgokban; mert mit tudod te asszony, hogy megmentheted-e a te férjedet, és mit tudod te férfiú, hogy megmentheted-e a te feleségedet?...

– Én a szentlélek már megnyilatkozó üzenetét hoztam – védekezett a főprédikátor, de Bárány tiltakozón intett:

– Ha már idejöttél, idézhettek volna a *Példabeszédek*et is, ahol ez olvasható: hagyjátok el a bolondokat, hogy éljete! Én pedig élni akarok pár esztendő!... Hiszen maholnap öreg vagyok, és egész életemben sarokba állítva, kukoricán, szögeken és hegyes szavakon térdeltem, Székács!...

Fél lábón táncolva igyekezett egyensúlyozni ide-oda rángató dühét; a prédikátor felállt és azt mondta:

– Igazad van, ti nem élhettek többé együtt... Vízet a tűzzel lehetetlen összebékíteni... De ha már ide irányította az Úr a lépteimet, hadd kérdezzem meg tőled: a hiteddel együtt eltékozoltad-e azt a vérnyomásmérőt is, amit annak idején meg akartam venni tőled?... Mert ha nem, ismét alkuba mennék...

Bárány boldogan mosolygott a győzelmen:

– Ha mindjárt ezt kérdezte volna általad a szentlélek hangja, egykettőre megegyeztünk volna... Nos hát a vérnyomásmérő igenis megvan, és neked ajándékozom, csak oldozd el Nánási Róza akaratát, hadd cselekedjék eredeti szándéka szerint; te pedig esküdj majd ellenem a törvény előtt, és a színtiszta igazságot vallván meg, ezeket mondjad: tanúsítom, hogy Bárány Lajos hűtlenül elhagyta családját, a vadállatok közé menekült, minden emberi formájából kivetkőzött, lator és istentagadó lett; márpedig a házasság lehetetlen egy szent életű asszony meg egy ilyen sátán között, nem is beszélve a fertőző hatásról, amit az apa a gyerekekre tenne ezután...

Székács Sámuel a szerszamosasztalhoz lépett, fölemelt egy hatalmas Doxát, és a füléhez emelve rábólintott Bárány szavaira:

– Rossz percben szóltál, mert a fiad a tegnap óta a rendőrségen van csavargás meg lopás miatt...

Pár nappal a látogatás után az eretnek kiment az ócskasorra órák, ékszerek után nézni. Végigbicegett az egyik soron, aztán vissza a másikon, fáradhatatlanul; néha lehajolt, mustrálgatta az érdekesebb tárgyakat, kristályvizet csöppentett a gyanús aranyműekre, nagyítóval belepillantott a fölnyitott órák szerkezetébe, és mindig a legkisebb árat ígérte, azt is csak távozóban, pár lépésről visszafordulva, mintha megszánná a napon ácsorgó nyomorultat; a közeli vágóhídról olykor disznósivalkodás hallatszott, száradó marhabelek és senyvedő csontok bűze terjengett, ő azonban szokva volt ehhez, mint a szeszgyári cefre s a forró olajpogácsa szagához, amely időnként fölváltotta a másik uralkodó párat.

Szorgalmasan folytatta beszerzői útját, s végül a hirdetőoszlop közelében állt meg, ahol egy korán őszülő, de szép asszony fölemelt kölnisüveget szagolgatott mohó s valahogy mégis bánatos mosollyal. Bárány leste az arcát, s ő maga sem tudta, miért lesz egyre izgatottabb. – Szegény Albim mindig ilyen Molnár és Moser kölnivel lepett meg annak idején karácsonykor – mondta az asszony a szemét lehunyva, és még mindig mosolygott. – Mintha őt láttam volna az imént magam előtt, bakaruhában – magyarázta a kirakodónak, majd visszatette az üveget a műfogsor mellé; ekkor Bárány sietve lehajolt, fölkapta a kölnisüveget, ezt a semmiséget, kifizette érte a három lejt, amelyet a hölgy drágállt azelőtt, s mindjárt nyújtotta is feléje; de a nő félrehúzódott tőle, szinte elejtette a bal karján csüngő hagymakoszorút, és gyanakvón nézte a névtelen nagylelkűt.

– Hogyan fogadhatnám el, hiszen sosem láttam magát – nevetett elhárítón.

Bárány még mindig feléje nyújtotta az üveget:

– Ha nem ismer, engedje meg, hogy bemutatkozzam: Bárány Lajos vagyok, becsületes órásmeister.

Ettől a tisztességesnek tűnő közeledéstől a szép özvegy kissé bátrabb lett, de még tétovázott.

– Keressen magának egy fiatalabbat, aki még hisz a férfiaknak, drága uram – mondta tréfásan.

– Miért, én még nem csaptam be soha senkit! – védekezett Bárány. – Legfeljebb Istent...

– De azért maga is csak hisz valamiben... – A hölgy elvette az üveget, és újra szagolgatni kezdte :

– Csak abban hiszek, amit a szememmel látok. Meg a két kezem munkájában. Meg az eszemben...

– Mondjon még valami szépet magáról, hátha azt is elhiszem – bólogatott az asszony kissé már bizalmasan.

– Ha őszintén óhajtja, sorolhatom tovább – ment bele szívesen a játékba Bárány. – Nem iszom, nem dohányzom...

Már egymás mellett lépdeltek, és az eretnek megvallotta az özvegynek egész kálváriáját; aztán fagyaltot, törökmézet vett neki, felajánlta, hogy elviszi a műhelyébe, nehogy szélhámosnak nézze, végül az ócskasor végére érve bizalmasan megfogta a hölgy karját:

– De hiszen még a nevét sem árulta el nekem!... Pedig én maga elé teregettem a sorsomat is!...

– Mária Magdolna vagyok – felelte az asszony. – A férjem után özvegy Simon Albertné.

– Megesküdtem volna, hogy így hívják, vagy valami hasonló neve van... Láttam az arcáról...

– Igazán?... És ha az arc a névre is árulkodik, akkor én minek nézzem Bárányt?

– Lehetnék Aranyszájú Szent János is; de a sorsom szerint Antikrisztussá kellett lennem...

Az asszony még mindig tréfának vette a dolgot, és hirtelen megállt, mint akinek pajkos ötlete támadt:

– Ha valóban annak tartja magát, hadd tegyem fel a homlokára ezt a gyönyörű hagymakoszorút!

És az órás nemsokára ott mosolygott az ócskasor szélén, egyre boldogabban s reménykedően.

Mária Magdolna érdekesnek találta ezzel a dísszel, és úgy érezte, hogy a hagymakoszorú ígéretes jelképe találkozásuknak. Már nem látta az órasmester nyomorékságát, sőt gyöngéden megérintette őt, mintha bele akarna

karolni, hogy mielőbb megtekinthesse a műhelyt. Ekkor azonban gyalázatos dolog történt: egy alacsony és háborodott hívő, aki nap mint nap csoszogva róttá az utcákat, most fölismerte Bárányt a nyüzsgés szélén, és megállva mellette óbégatni kezdett:

– Kiáltás Keletről!... Kiáltás Nyugatról!... Kiáltás a négy szélből!... Kiáltás a nötlenek ellen!... Én vagyok az Új Jeremiás, aki fel-alá szaladgálok az utcákon, és meghirdetem a gonoszok pusztulását!... Jaj nekik, mert úgy vettetnek le, mint ama kő, amelyet az angyal a tengerbe hajított!... Jaj a föld kalmárjainak, mert többé senki sem veszi áruikat, az arany- és ezüstműveket, a selymet, skarlátot, a marhát, a gabonát, a lánglisztet, a testeket és az emberek lelkét!... Nézzétek ezt a latrot, aki elhagyta családját!... Tekintsetek erre az Antikrisztusra, akinek a homlokán rút kelevények fákadtak épp azon a helyen, ahol a Megváltó húsát töviskoszorú tépte fel!... Szaladjatok tőle!...

Bárány belefogózott az asszonyba, húzni kezdte maga után, hogy minél messzibbre kerüljenek a zavarodott szónoktól, és csak akkor nyugodott meg, amikor már elérték a belvárosi utcákat, és mögöttük maradt a vásári nyüzsgés. A műhelyben buzgón forgolódni kezdett a vendége körül, azt sem tudta, mivel ajándékozza meg, hogyan feledtesse vele az iszonyú jelenetet; karjára lapos karórát csatolt, aztán aprósüteménnyel kínálta, mert ő maga nem dohányzott, s mindig tartott a fiókjában marcipánt, piszkótát, kekszet. Mária Magdolna jól érezte magát, s hálából szerette volna megnyugtatni Bárányt, hogy reá nem hattak az örült hívő átkai.

– Tébolydába kellene zárni az ilyen alakokat, hogy ne háborgassák a békés lakosságot – mondta.

Mielőtt az asszony elvált volna tőle, Bárány ragaszkodott hozzá, hogy később meglátogathassa őt a lakásán. Simonné a rozzant fotelben üldögélve egyre zavartabban nézegette karóráját, de csak akkor pillantott fel a férfira, amikor azt a szót hallotta, hogy *este*. Úgy érezte, ha továbbra is hallgat, ezzel már föl is kínálkozik az órásnak, akít még egy napja sem ismer, s aki oly mézes-mázás szavakkal környékezte meg, hogy már ott az ócskasoron

sem tudta félretaszítani; inkább elfogadta a közeledését, a hagymakoszorút azonban már azért tette a fejére, hogy legalább önmaga előtt fölényesnek tűnjék; de ha akkor nem rázta le magáról, hogyan utasítsa vissza további közeledését most, miután ajándékot fogadott el tőle?... S különben is, ha beleegyeznek, hogy eljöjjön hozzá, ezzel még semmire sem kötelezte el magát... S még ha elfogadná is, hogy tegye neki a szépet, ki szólhatná meg azok után, hogy immár annyi ideje özvegy?...

– Rendben van – egyezett bele végül, de még a csuklója is elpirult az óraszíj tájékán. – Várom magát, csak aztán illedelmesen viselkedjék, mert engem az egész utca ismer...

Főnt lakott a külváros egyik eldugott negyedében, a Lajtorja utca tetején, ahol a házacskák úgy sorakoztak egymás mellett, mint a kicsorbult és rozsdától elszíneseedett fűrészfogak. A hadiözvegy magányosságában fölszedegette az udvar macskaköveit, csupán egy keskeny gyalogjárónyt hagyott meg belőle a kaputól a verandáig, vederben trágyát hordott a hóstátiaktól, az évek során virággal ültette be hajlékának a környékét, és a ház olyan volt tavasztői őszig, mintha függőkert közepén fehérlene. Mióta megjött a szomorú hír, hogy Simon Albert őrzető hősi halált halt Tordánál a számbeli fölényben lévő ellenséggel *vívott* harcban, hűvös homály terjengett a lefüggönyözött ablakok mögött, és a bútorokból az a sajátos szag áradt, amely hosszú évek alatt járta át őket egy társtalan asszony magányosságával; az ágy fölött nyomtatott mintájú faliszőnyeg húzódott, közepén csörgedező patak osztotta egyenlő részre a tájat, és itt is, ott is öztehén pihent a gidáival, nyakát a néző felé facsarva; az ágy lábával átellenben, az ablak alatt kerek asztalka állt, rajta Szent Antal-szobrocska, imakönyv, kétágú gyertyatartó. Mária Magdolnának ez volt a szentélye, ahol az egymás mellé helyezett muskátlik zöldessé szűrték a fényt, s ahol a szőnyegen térdelve reggel meg este ajátoskodni szokott néhány percig.

Miután átemelte rossz lábát a küszöbön, Bárány rögtön meg is állt, mint régebb az imaházban, s még a kezét is összekulcsolta, mert úgy érezte, ez lesz az ő második megtérésének a színhelye: ez a szobácska, amelynek kö-

zepén most földig érő pongyolában, illő zavarral állt Mária Magdolna, fiatalabban és karcsúbban, mint ahogy eddig látta; haja kontyba volt kötve, nyaka fehéren világított a sötét bútorok között. Csupán egy percig tartott azonban a vizsgálódás, a zavar, utána az óras körbe-bicegett a szobában, arról beszélt, hogy sürgős munkája az asztalhoz kötötte, még most is izzó karikák szálldosnak előtte, s nem elég, hogy csak nyolc után tudott felállni, de még el is tévedt, és a Lajtorja utca helyett a Lépcsősoron kapaszkodott fel terhével; mert hiszen egy korsó bort meg néhány habos rolót is hozott, de künn hagyta a tornácon, hátha mégsem olyan lesz a fogadtatás, hogy megünnepelhesék találkozásuk napját; sőt nem is napját, hanem percét, magát a szerencsés véletlent, amely egy üres kölnisüveg illatával csalogatta őket egymáshoz...

Simonné székkel kínálta, és a tányér havasi kifliről félrehajtotta a szalvétát, de italt nem hozott, mert a férfi még el is dicsekedett vele, amikor megismerkedtek, hogy se nem iszik, se nem dohányzik. Bárány, ahelyett hogy leült volna, még mindig körbe forgott, mintha ki akarná taposni az asztal környékét és az ágy melletti keskeny helyet, s valahányszor a magasan fölvetett ágyra pillantott, meleg bizsergett át benne, hiszen már régóta nem érintett asszonyt. Később a tornácra ment, behozta a korsót a borral meg a süteményt, s miután töltött, mohón inni kezdett; az özvegyet is egyre biztatta, amíg mindketten kissé kótyagosan, csillogó szemmel néztek egymásra, és Mária Magdolna már panasolni kezdte, hogy a fejébe szállt az ital; de az eretnek csak annál inkább töltötte belé a bort, aztán székestül odahúzódott hozzá, átkarolta a derekát, és mindenfélét sugdosott a fülébe, hogy íme, az Antikrisztus megtalálta a maga Mária Magdolnáját egy tisztességes és önmegtartóztató asszonyban, nem egy cédában, mint ama Jóságos, akinek a kedvesétől Júdás még azt a kevés illatosítóralót is sajnálta; ő természetesen semmit sem sajnál majd a kedvesétől, aranyesővel fogja illatosítani a szép özvegyet, de óvakodjék tőle, mert ha belefárad a szerelembe, őt is eltiporja... Vagy talán nem írta meg a gyülekezetbelieknek, hogy ünnepeltetni fogja magát, bujálkodni fog, és megismerni igyekszik majd minden testi örömet, amelyet

eddig nem ismert, és oly mélyre jut a gyalázatban, mint amilyen magasra emelkedett egykor az Úr lelke közelében... Simonné a bal karjával szintén átkarolta az órát, benne is fölsajgott a hosszas egyedüllét minden mulasztása, de a keze mégis lecsúszott az eretnek hátáról, mert úgy érezte, hogy csak egy ringyó adhatná oda magát valamely férfinak egynapi ismeretség s néhány pohár bor után; de azért ragaszkodott is Báránéhoz, s gyöngéden meglegyintette ujjai hegyével az arcát:

– Menjen, ne dicsekedjék!... Miféle Antikrisztus az, aki hagymakoszorút visel?...

De Bárány most nem a szavaira figyelt: orrát beékelte az asszony nagy, tömött, feszes mellei közé, és elfogódottan dűnnyögte:

– Mária Magdolna, én feleségül veszek...

Özvegy Simon Albertné karjai ekkor ismét fölfelé csúsztak az eretnek hátán, tenyere élet végighúzta annak a gerince mentén, mintha ismerné a szerelmi bővölést-bájlást, pedig ezt is csak ösztönből tette; Bárány mégis az ölébe kapta őt, az ágyhoz vitte és végigfektette rajta, de ahelyett hogy odahúzódott volna mellé, fel-alá bukácsolt a közelében, és különös, meglepő szavakat énekelt mekegő hangon:

– Úgy akarlak ölelni, ahogy a legnagyobb Antikrisztus ölelt, amaz örült császár, aki állatbőrben közelítette meg a lemeztelenített és oszlophoz kötözött szüzeket...

Mária Magdolna az arcára szorította a kezét, és restelkedőn és szenvedőn mosolygott:

– Nem való az ilyen beszéd közöttünk... Komoly ember szájából illetlenség az efféle...

De Bárány csak fölkacagott a szavakra:

– Miért volna illetlenség?... A hit arra kötelezett egykor, hogy elöljek magamban minden vágyat; de íme, most föltámadott az én testem, és elégtételt követel az elvesztegetett időkért!...

Végül megállt az asszony mellett, sorra fölpattintotta a gombokat a törökmintás pongyolán, mikor azonban az özvegy az éjjeli lámpa felé tapogatott, hogy eloltsa, ő üvöltözni kezdett, hogy fényt akar, minél több fényt, majd lesz része sötétből odalenn egymillió esztendeig is;

aztán már ismét másféle mosollyal nézett a nőre a hegyekből aláereszkedett remete, mert hirtelen eléje tűnt az a tisztás, amelyen az óriási állatorvos szeretkezett azzal a tündérrel az áldozati borjú közelében, s minden porcikájával óhajtotta, hogy Mária Magdolna is úgy heverjen most előtte fürdőruhában, napszemüveggel; később azonban váratlanul ismét egyebet gondolt, és ráparancsolt Simonnéra, hogy hozzon mosdótálat, és mossa meg a lábát, és kenje be illatos kenettel, mert ő messziről jön, és megfáradt, és méltó erre a kitüntetésre...

Az asszony, akinek voltak már emlékei Simon részeg hazatéréseiről, egy becsicsentett férfi szeszélyének vette a különös óhajt, de épp azért türelmesen kifűzte a kérő cipőjét, mosdótálat hozott, és amikor Bárány belétöltötte a megmaradt három liternyi bort, és meztelen lábát beléje csüngette, ő mosni-dörzsölni kezdte a jobbikat, aztán a satnyát, és közben elfutotta szemét a könny. Vajon Simonra gondolt, vagy talán csak önmagát szánta meg?... Esetleg a nyomorékot siratta, akit eléje lökött a sors, hogy annyi özvegykedés után férje és fia legyen egy személyben?... Bárány részegen is észrevette a könnyeit, és önérzetesen kihúzta magát:

– Miért sírsz?... Mondtam, hogy az Antikrisztus-hoz Antimáriamagdolna illik... Ne vess hát, és légy büszke rám, mert én vagyok ama alvilági lény, akinek Isten a végomlás előtt egy pillanatra átadta a hatalmat... Töröld hát meg a hajaddal a lábam, utána pedig hájcsikálni megyünk... Megtérünk a puha, jó szagú párnák közé, és eszünkbe idézzük az apostol bölcs szavait: mindenki kísértetik, amikor vonja és édesgeti tulajdon kívánsága... Aztán a kívánság megfogánván bünt szül, a bűn pedig teljességre jutván halált nemz... Hallod, Mária Magdolna?... Nem gyereket nemz a bűn, hanem halált!... És mi ezek szerint már az édelgéssel is pusztítani tudunk, ahogy egy ilyen megváltó párhoz illik... Mit szólsz ehhez, Mária Magdolna?...

Félrebillent szájjal, kókadtan nézett az asszonyra, aki a legszeszélyesebb kívánságát is teljesítvén, korán öszülő, de tömött és szép haját az Antikrisztus bortól csillogó lábaihoz nyomkodta, miközben elfojtott zokogástól hullámzott a háta...